

Årsrapport 2016

Verdighetscenteret
OMSORG FOR GAMLE

VISJON

Vi arbeider for et bedre samfunn som sikrer sårbare gamle en verdig alderdom

Foto: Maskot/NTB scanpix

Foto forside: Maskot/NTB scanpix

Innhold

2016 I HOVEDTREKK

Samfunnsoppdrag, kompetanseområder, styret, ansatte, økonomi **s. 4**

KOMPETANSEOMRÅDER OG UTDANNINGER

s. 6

Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom [OLS]

- Foreleseroversikt
- Et utvalg ferdigstilte prosjekter i 2016
- Deltakere, fordelt på fylker og kommuner 2007–2016

Kompetanseutvikling innen frivillighet

- Videreutdanning Frivillighetskoordinering – eldreomsorg
- Foreleseroversikt
- Et utvalg prosjekter i 2016
- Faglig oppfølgingsseminar
- Nasjonalt forum: Frivillighet – eldreomsorg
- Deltakere, fordelt på fylker og kommuner 2011–2016

FORSKNING OG UTVIKLING

s. 14

- Akuttmedisinsk eldreomsorg [AME]
- Endring i praksis
- Forestillingens kraft
- Frivillighetsboken
- ICI HomeTime
- Kommuneprosjekter
- Kunst og demens
- Verdighetsboken
- To gode naboer
- Senteret i felten

OPINIONSDANNELSE

s. 22

- En dag for verdighet
- Omsorgsprisen 2016
- Dialogseminar – springbrett til nasjonal konferanse
- Publikasjoner

ORGANISASJON

s. 26

- Medarbeidere gjennom 2016

2016 i hovedtrekk

SAMFUNNSOPPDRAGET

Verdighetsenteret er et nasjonalt kompetansesenter og en pådriver som utvikler, formidler og tilrettelegger kunnskap i kombinasjonen av eldreomsorg, demensomsorg, palliasjon og frivillighet.

Senteret er en ideell stiftelse som skal engasjere helsepersonell, frivillighetskoordinatorer, frivillige, pårørende og pasienter, beslutnings-takere, politikere, samfunn og media. Senteret etablerer og deltar i nettverk og samarbeidsprosjekter som bidrar til disse målsettingene.

Organisasjonen har bak seg sitt åttende driftsår som stiftelse, som en videreføring av det nasjonale prosjektet *Hospice og Palliative Care for gamle* [1998–2003], det europeiske prosjektet ved Universitetet i Wien, *En verdig alderdom – en livsgaranti* [*Würde im Alter*, 2003–2006], og av Verdighetsenteret, som åpnet høsten 2008.

KOMPETANSEOMRÅDER

Kompetanseutvikling innen frivillighet

Frivillig innsats er en berikende ressurs og en viktig del av en helhetlig omsorg. På oppdrag fra myndighetene utdanner Verdighetsenteret på landsbasis frivillighetskoordinatorer som får kompetanse innen ledelse og organisering av frivillig innsats. Dette utvikler det frivillige omsorgs- og aktivitetstilbudet i eldreomsorgen og bidrar til økt sosial kontakt, mangfold, åpenhet, kreativitet og aktivitet. Senteret har bl.a. gjennomført prosjekter i samarbeid med storbykommunen Drammen og vekstkommunen Fjell utenfor Bergen, hvor målet er å optimalisere samspillet mellom kommunal og frivillig sektor.

Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom

Det er økende behov for kompetanse i omsorgen av gamle ved livets slutt. Dette er et satsingsområde for myndighetene. For Verdighetsenteret er det svært viktig å arbeide for at det tverrfaglige helsepersonalet som jobber med sårbare gamle får faglig påfyll. Økt kunnskap og faglig trygghet gir bedre tjenester til de sårbare gamle, og er med på å sikre verdighet i livets siste tid. Det faglige fokuset er rettet mot demensomsorg og palliative care, samt å utvikle ny kunnskap og verktøy for praksisfeltet.

Akuttmedisinsk eldreomsorg

Samlingsbasert etterutdanning, skreddersydd for å heve nøkkelkompetansen hos helsepersonell ved sykehjem og hjemmetjenesten. Utdanningen ble ferdig prosjektert og pilotutgaver gjennomført i 2016.

STYRET, ANSATTE

Styret i Stiftelsen Verdighetsenteret har hatt følgende sammensetning gjennom 2016: Torill Selsvold Nyborg (leder), Eirin Hillestad, Monica Håkansson, Marianne Mowinckel, Raymond Turøy og Marit Schjøtt. Det er i løpet av året blitt avholdt 5 styremøter. Senteret er i stadig utvikling i et tverrfaglig miljø. Det er pr 31.12.16 fjorten ansatte ved stiftelsens kontorer i Bergen Røde Kors Sykehjem og to ved VID vitenskapelige høgskole i Oslo.

ØKONOMI

Verdighetsenteret mottar støtte over Statsbudsjettet. I 2016 ble det gitt tilskudd på ni millioner. Av disse skal syv millioner brukes til opplæring av frivillighetskoordinatorer og spredning av opplæringsprogrammet *Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom*. To millioner skal brukes til å legge til rette for utvidet kursvirksomhet innen palliasjon og lindrende behandling.

Fagforbundet gav et økonomisk bidrag til senteret med 3 millioner kroner i 2016, en støtte som vil bli videreført med et tilsvarende beløp også neste år.

Senteret har i tillegg mottatt finansiell støtte fra GC Rieber Fondene til planlegging og gjennomføring av arrangementene *Omsorgsprisen 2016* og *En dag for verdighet 2016*.

I. KOMPETANSEOMRÅDER OG UTDANNINGER

Verdighetsenteret er et nasjonalt kompetansesenter som forener kunnskap om eldreomsorg, demens, palliasjon og frivillighet. Vi er en ideell aktør innen helse, verdighet og frivillighet i eldreomsorgen. På disse områdene arbeides det med utdanning og opplæring, forskning og fagutvikling, opinionsdannelse, rådgivning og veiledning. Senterets to nasjonale utdanninger har styrket sin posisjon gjennom det siste året og begge kan vise til stor aktivitet. Utdanningene er basert på tre samlinger á tre dager gjennom ett år. Det tilbys også faglig oppfølgingsseminar og andre kurspakker.

Høsten 2016 ble det ved senteret utviklet en ny, nasjonal utdanning – *Akuttmedisinsk eldreomsorg*. Denne er også samlingsbasert og vil ha stor aktivitet i årene som kommer.

Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom

Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom (OLS) er en utdanning innen eldreomsorg, demensomsorg og palliasjon. Målsettingen er å heve kvaliteten på omsorg og pleie i landets kommuner for disse fagområdene. Målgruppen er motivert fagpersonale: Sykepleiere, helsefagarbeidere, hjelpepleiere, omsorgsarbeidere, vernepleiere, samt ledere på alle nivåer. Utdanningen styrker deltagerne faglig og gir økt trygghet i eget arbeid. Som en viktig del av prosessen utvikler de alle et prosjekt på eget arbeidssted. De får veiledning i dette prosjektarbeidet underveis, og holder presentasjoner ved hver samling. På denne måten spres kunnskapen videre lokalt og regionalt. Utdanningen ble videreført i 2016 med to fulltallige kull.

OLS er godkjent for klinisk fagstige i Fagforbundet, og gir meritterende timer til spesialist i sykepleie/spesialsykepleie i Norsk Sykepleierforbund.

FORELESERE

Eksterne:

Trond Eirik Bergflødt – sykepleiefaglig konsulent, Komp.senter for demens, Bergen kommune

Susanne Carlenius – teolog, sykepleier ved Hospice Lovisenberg

Anne Lene Karete Dieserud – rosenterapeut, fagbokforfatter

Trond Haukedal – psykolog, inspirator og motivator

Marianne Sætrang Holm – fagutviklingssykepleier, MSc ved Rikshospitalet, OUS

Bettina Husebø – overlege, førsteamanuensis UiB, leder for Senter for alders- og sykehjemsmedisin

Grete Skorpen Iversen – sykepleier, koordinator, Komp.senter lindrende behandling, H.region Vest

Solgunn Knardal – musikkterapeut, NKS Olaviken Alderspsykiatriske sykehus

Anita Helen Krokeide – ergoterapeut, v.utdanning i geriatri, leder Kompetansesenter for demens

Marianne Munch – geriatrisk sykepleier, Lic Marte Meo supervisor, spesialrådgiver

Gunhild Vesterhus Strand – cand.odont., professor, Institutt for klinisk odontologi, UiB

Sønneve Teigen – spesialsykepleier og prosjektleder, Utv.senter for sykehjem og hjemmetjenester

Ger Wackers – fysiokjemiker, lege og forsker ved Avdeling for helse og samfunn, Høgskolen i Narvik

Ingvard Wilhelmsen – professor emeritus, spesialist i indremedisin og psykiatri, fagbokforfatter

Interne:

Frøydis Kristine Bruvik, Gro Helen Dale, Silje B. Eikemo, Olaug Finsrud, Eirin Hillestad, Stein Husebø,

Hanne Jones, Eli Lea, Siw-Anita Lien, Mona Stautland, Julie Tessem.

ET UTVALG FERDIGSTILTE PROSJEKTER I 2016

Prosjekt	Kommune
Palliativ plan – Omsorg i livets slutfase	Kvæningen
Verdig eldreomsorg med fokus på omsorg ved livets slutt – Palliativ plan	Røros og Os
En tryggere fastvakt – informasjonshefte om pleie og omsorg til pasienter ved livets slutt	Askøy
I farten – Ferdige prosedyrekorger	
Innføring av prosedyrekorger i Sone Eivindvik-Gulen sjukeheim.	Gulen
Informasjonsbrosjyre til pårørende til pasienter ved livets slutt	Stord
Innføring av palliativ plan og etterlatte samtale ved Rørvik sykestue.	Rørvik
Omsorg ved livets slutt – innføring av palliativ plan ved Voss sjukeheim	Voss

FORDELING DELTAKERE, FYLKER OG KOMMUNER 2007–2016

Gjennom de siste 10 årene har deltakere fra 89 ulike kommuner i 18 av landets fylker gjennomført utdanningen.

Fylke	Kommune
Akershus	Aurskog-Høland, Nes, Nittedal, Lørenskog, Skedsmo
Aust-Agder	Arendal, Bygland
Buskerud	Drammen, Flå, Hol, Hole, Kongsberg, Lier, Nore og Uvdal, Ringerike, Rollag, Røyken
Hedmark	Elverum, Engerdal, Kongsvinger, Nord-Odal, Os, Stange, Trysil
Hordaland	Askøy, Bergen, Bømlo, Fjell, Granvin, Jondal, Kvinnherad, Lindås, Masfjorden, Modalen, Odda, Radøy, Stord, Sund, Ulvik, Vaksdal, Voss, Ullensvang
Møre og Romsdal	Haram, Molde, Ulstein, Vestnes, Ørsta, Ålesund
Nord-Trøndelag	Vikna
Nordland	Bodø, Brønnøy, Sandnessjøen, Vefsn
Oppland	Etnedal, Nord-Aurdal, Sør-Aurdal, Vang, Vestre Slidre, Vestre Toten, Øystre Slidre
Oslo	Oslo
Rogaland	Bryne, Karmøy, Sandnes, Stavanger, Suldal
Sogn og Fjordane	Askvoll, Gulen, Høyanger, Lærdal, Naustdal, Nordfjordeid, Stryn, Vågsøy
Sør-Trøndelag	Oppdal, Røros, Skaun
Telemark	Porsgrunn
Troms	Kvæangen, Tromsø
Vest-Agder	Lyngdal
Vestfold	Sande, Stavern, Horten
Østfold	Askim, Fredrikstad, Moss, Råde, Våler
Danmark	Gentofte

Foto: Herman Dreyer

Kompetanseutvikling innen frivillighet

Frivillig innsats er en betydningsfull del av en helhetlig omsorg. Ved å bidra til økt kompetanse på feltet frivillighet, blir den frivillige innsatsen i eldreomsorgen styrket og kvalitets-sikret. Dette bidrar også til økt livskvalitet for mange mennesker. Verdighetscenterets målsetting er å være en faglig foregangsaktør på feltet og bidra til bærekraftig forankring av frivillighet i eldreomsorgen. Senteret har vært en pådriver i utviklingsprosjekter i kommunene Drammen og Fjell. Dette har bl.a. resultert i en ny modell for et godt samspill mellom kommunens helse- og omsorgstjeneste og frivillig sektor. Det har også i løpet av året blitt arbeidet med en fagbok som omhandler temaer knyttet til frivillig innsats i eldreomsorgen.

VIDEREUTDANNING: FRIVILLIGHETSKOORDINERING – ELDREOMSORG

Del av nasjonal strategi

Videreutdanningen Frivillighetskoordinering – eldreomsorg er en del av Nasjonal strategi for frivillig arbeid på helse- og omsorgsfeltet [2015–2020]. Frivillighet Norge, KS og Helse- og omsorgsdepartementet har i fellesskap utviklet strategien, hvor utdanningen trekkes frem som et kompetanse- og fagutviklingstiltak. Gjennom utdanningen bidrar senteret til kompetanseheving i kommunene og til frivillige organisasjoner. Målet er å redusere ensomhet, øke aktiviteten og styrke den enkeltes sosiale nettverk.

Utdanningen ble videreført i 2016 med tre nye fulltallige kull i Bergen og Oslo. Det langsiktige målet er å utdanne frivillighetskoordinatorer i alle landets kommuner. Disse skal lede og tilrettelegge for bærekraftig frivillighet i godt samspill med frivillige, eldre, pårørende og ansatte i alle deler av eldreomsorgen. Utdanningen gir kompetanse, motivasjon og faglig trygghet til frivillighetskoordinatoren. Målgruppen er personer som organiserer og leder frivillig arbeid innenfor eldreomsorg eller som ønsker å lære om dette.

I løpet av utdanningen skal det utarbeides et konkret frivillighetsprosjekt for å sikre implementering i praksis. Deltakerne får faglig veiledning i utviklingen av lokale frivillighetsprosjekter og holder presentasjoner ved hver samling. Prosjektene er rettet mot eldreomsorgen, men mange ulike aldersgrupper og miljøer blir inkludert. Studiet er godkjent for klinisk fagstige/fagstige i Fagforbundet og Delta, og gir meritterende timer til spesialist i sykepleie/spesialsykepleie i Norsk Sykepleierforbund.

FORELESERE

Eksterne:

David Alræk – dokumentarfilmregissør, årets talent Bergen Internasjonale filmfestival 2016

Liv Bergh – diakon og initiativtaker til prosjektet Unge møter eldre, 2013

Tonje Bjertnes – fysioterapeut, frivilligleder Sagenehjemmet, daglig leder *Sammen på sykkel*

Monica Bock – leder av Frivilligsentralen Danvik-Fjell i Drammen

Irmelin Bødtker Christensen – klinisk sosionom, avd.leder frivillig på Haraldsplass

Trond Haukedal – psykolog, inspirator, fagbokforfatter

Emilie Rygh Hestnes – konsulent ved Stovner Frivilligsentral

Reidun Ingebretsen – spesialist klinisk geronto- og samfunnspsykologi, forsker ved NOVA, HiOA

Reinert Kamøy – gründer, ingeniør med v.utd innen coaching, teamutvikling og endringsledelse

Kirsten Koht – frivillighetsrådgiver og tidl. daglig leder for Bærum frivilligsentral, foredragsholder

Torill H. Kongsbakk – leder for Stiftelsen Sesam, diakonalt nærmiljøtiltak i Bergen

Solgunn Knardal – musikkterapeut, NKS Olaviken Alderspsykiatriske sykehus

Asbjørn Kaasa – førsteamanuensis, VID Diakonale Høgskole, Inst. for sosialt arbeid og familieratp

Esther Marie Lier – daglig leder ved Ullern frivilligsentral, veileder, pedagog og sjelesørger

Lena Nilsen – Frivillighetskoordinator ved Filten Servicebolig i Drammen kommune

Lise Næss – spesialpsykolog, tidl. universitetslektor i gerontopsykologi

Kjetil Sandsengen – filosof, kulturleder St. Halvardshjemmet, Oslo

Trygve Stabrun – teolog, prest i Kirkens Bymisjon i Bergen

Merethe Skaug Sørensen – leder for avdeling Dialog og nettverk, Oslo Røde Kors

Olga Tvedt – bymisjonsprest og rådgiver i Aldring og kultur, Kirkens Bymisjon

Harald Reid Vaugh – frivilligkonsulent i Bærum kommune

Kjerstin Winge – tidligere høgskolelektor, opplæringssykepleier tilknyttet Geria, Oslo

Aksel Øhrn – teolog, leder for Fransiskushjelpens frivillige tjenester

Lill-Karin Aanes – sykepleier med videreutd. palliativ omsorg, leder stiftelsen Termik, Vefsn

Interne:

Eirin Hillestad, Stein Husebø, Hanne Jones, Eli Lea, Beate Magerholm, Julie Tessem

ET UTVALG PROSJEKTER I 2016

RUSLEVENNER PÅ SONGDALSTUNET

Songdalen kommune

Beboerne med langt kommet demens får tilbud om å komme ut på tur en gang i uken. Aktiviteten skapes i samarbeid med frivillige.

APPETITTVEKKENDE MAT FOR ALVORLIG SYKE PASIENTER

Bærum kommune

Etablere et drivhus på Hospice Stabekk som er spesielt tilrettelagt for pasientene. Drivhuset skal fra første dag være organisert og forvaltet av de frivillige.

REISEKAFÉEN – Fjell sjukeheim

Fjell kommune

Tilbud for eldre på institusjon – en møteplass for å treffe gamle kjente, dele kultur- og matopplevelser. Frivillige deltar med praktiske oppgaver.

GRØNN GLEDE – Midtbygda sykehjem

Bergen kommune

En trist bakgård omskapes til en aktiv hage med drivhus og aktiviteter. Realiseres i samarbeid med frivillige og pårørende.

FAGLIG OPPFØLGINGSSEMINAR FOR TIDLIGERE KULL

Dagene 14. – 15. september ble det avholdt et faglig oppfølgingsseminar for kullene 5, 6 og 7. Programmet hadde fokus på kommunikasjon og samspill, med workshop om den nødvendige samtalen. I egne innlegg presenterte deltakerne sine lokale prosjekter og hvordan arbeidet hadde gått. Arrangementet *En dag for verdighet* i Bergen Kino inngikk også i programmet.

NASJONALT FORUM: FRIVILLIGHET – ELDTREMSORG (NAFFE)

Samarbeid på tvers av organisasjonstilhørighet er nødvendig for å få til et felles løft for frivillighet i eldreomsorgen. Verdighetsenteret ønsker å være en pådriver for arbeid og nettverk på området, og tok i 2013 initiativ til opprettelsen av NAFFE. Årlige seminarer gir sentrale miljøer innenfor frivillig innsats i eldreomsorgen et møtested, faglig påfyll og inspirasjon til erfaringsutveksling og samarbeid.

I 2016 ble forumsamlingen avholdt 3. februar i Oslo. Arbeidsutvalget som koordinerte samlingen bestod av Anne Gamme – fagleider i KS, Jeanine Brenna – rådgiver i Kirkens Bymisjon, Beate Magerholm og Eirin Hillestad, Verdighetsenteret. Arbeidsutvalget roterer, og det ble opprettet et nytt utvalg etter samlingen som planlegger nye aktiviteter: Aksel Øhrn – Fransiskushjelpen, Silje Haugen – Røde Kors og Nettverket for besøkstjenester i Oslo, Eline Sannes Riiser – Nasjonalforeningen for folkehelsen, Hanne Jones og Eirin Hillestad – Verdighetsenteret.

DELTAKERE, FORDELT PÅ FYLKER OG KOMMUNER 2011–2016

Siden oppstart har deltakere fra 18 fylker og 85 kommuner gjennomført videreutdanningen. I tillegg én representant fra Spania.

Fylke	Kommune
Akershus	Asker, Bærum, Enebakk, Jevnaker, Lørenskog, Nes, Nittedal, Skedsmo, Ski, Ullensaker, Vestby
Aust-Agder	Arendal, Grimstad, Lillesand
Buskerud	Drammen, Gol, Hole, Kongsberg, Lier, Nedre Eker, Nes, Nore og Uvdal, Sigdal, Øvre Eiker, Ål
Hedmark	Brumunddal, Elverum, Lunner, Rendalen, Stange, Trysil
Hordaland	Austevoll, Bergen, Bømlo, Fjell, Kvinnherad, Masfjorden, Os, Voss
Møre og Romsdal	Kristiansund, Volda
Nordland	Bodø, Bø, Meløy, Narvik, Steigen, Vefsn, Vågan
Nord-Trøndelag	Stjørdal
Oppland	Sør-Fron, Vestre Toten, Vestre Slidre, Vågå, Østre Toten
Oslo	Oslo
Rogaland	Eigersund, Haugesund, Hå, Klepp, Randaberg, Sandnes, Sola, Stavanger, Tysvær
Sogn og Fjordane	Fjaler, Førde, Hornindal
Sør-Trøndelag	Frøya, Meldal, Rennebu, Trondheim
Telemark	Skien
Troms	Tromsø
Vest-Agder	Flekkefjord, Lillesand, Lindesnes, Kristiansand, Songdalen
Vestfold	Larvik, Nøtterøy, Re
Østfold	Fredrikstad, Marker, Rygge, Spydeberg
Spania	Alicante

II. FORSKNING OG UTVIKLING

FoU-arbeidet representerer et forskningsbasert utviklingsarbeid; Vi anvender eksisterende kunnskap fra forskning og praktisk erfaring innenfor eldreomsorgen, og integrerer dette i senterets utdanninger. Målet er å sikre kort vei fra utvikling av ny kunnskap til implementering i praksis.

AKUTTMEDISINSK ELDREOMSORG

Det er i dag stort behov for økt kompetanse i omsorg og behandling av akutt og alvorlig syke gamle. Verdighetsenteret ønsker å imøtekomme dette, og har utviklet utdanningen *Akuttmedisinsk Eldreomsorg* [AME], en knoppskyting av videreutdanningen *Omsorg ved Livets slutt*.

AME startet som et prosjekt høsten 2016. Det ble utført to piloter, hvor ca. 30 ansatte på sykehjem og i hjemmetjenesten fikk teoretisk og praktisk undervisning i utvalgte akuttmedisinske temaer. Sentralt i undervisningen stod å kunne gjenkjenne tegn på sykdomsforverring og iverksette riktig tiltak til rett tid, samt etisk refleksjon omkring behandling av den sårbare gamle. Pilotene var en suksess og ble fulgt av en enorm interesse for deltagelse på utdanningen. Fra februar 2017 inngår derfor AME som fast del av utdanningstilbudene ved Verdighetsenteret. Antall kull og deltakere pr kull økes ytterligere fra høsten 2017. I alt 150 personer vil dermed gjennomføre utdanningen det kommende året.

AME vil være en samlingsbasert etterutdanning (to ganger tre dager) rettet mot helsepersonell ansatt i eldreomsorgen. Undervisningen blir lagt på sykepleiernivå, men annet helsepersonell kan delta. Utdanningen er godkjent som ledd i klinisk fagstige i Fagforbundet og gir meritterende timer til spesialist i sykepleie/spesialsykepleie i Norsk Sykepleierforbund.

ANTOLOGI OM FRIVILLIGHET I ELDREOMSorgen

Som bok nr 2 i en planlagt trilogi har det gjennom 2016 vært arbeidet med antologien om frivillighet i eldreomsorgen. Fagboken har utspring i utdanningen *Frivillighetskoordinering – eldreomsorg* og inneholder 20 kapitler med ulike temaer. Målet er å gi kompetanse

og inspirasjon til frivillighetskoordinatoren og andre innen feltet, samt bidra til bedre rammeverk og rutiner i arbeidet med frivillige. Redaktører: Eirin Hillestad, Julie Tessem og Stein Husebø. Planlagt utgivelse på Fagbokforlaget i 2017.

ENDRING I PRAKSIS

Endring i praksis er et internt fagutviklingsprosjekt som favner store deler av senterets virksomhet og ansatte. Hovedmålet er å evaluere senterets tre utdanninger med tilhørende prosjekter, for å se om det oppnås en varig effekt i kommunene. I tillegg skal det foretas en kartlegging av deltagere på utdanningene for å kunne lage en strategi for fremtidig, målrettet rekruttering. Det vil også være fokus på synliggjøring av Verdighetscenteret og våre utdanninger, samt å øke mengden av publikasjoner.

FORESTILLINGENS KRAFT

I prosjektet *Forestillingens kraft* lager personer med demens poetiske fortellinger med utgangspunkt i et fotografi. Alle i fortellergruppen bidrar med tanker og ideer om bildet. Den som leder gruppen stiller åpne spørsmål som skal stimulere deltakerne til å bruke fantasien og forestillingsevnen. Høsten 2017 og i 2018 vil historiene fra fortellergruppene bli kunstnerisk bearbeidet til en sceneproduksjon av Kompani Krap. Metoden som anvendes kalles TimeSlips. Den ble utviklet i USA på 1990-tallet av Anne Basting, professor i samfunnssteater. Så vidt vi vet finnes det foreløpig ingen prosjekter som tar metoden i bruk Norge, og ønsket er derfor å tilpasse den til norske forhold. *Forestillingens kraft* er et samarbeidsprosjekt mellom Verdighetscenteret, Bergen Røde Kors Sykehjem og scenekunstgruppen Kompani Krap.

ICI-HOMETIME

Norge har det laveste antall hjemmedødsfall i verden. I forskningsprosjektet *Integrated Care Innovation – HomeTime (ICI-HomeTime)* har Verdighetscenteret og Senter for Alders- og Sykehjemsmedisin (SEFAS) ved Universitetet i Bergen funnet sammen. Dette er et multidisiplinært samarbeidsprosjekt for å optimalisere tilbudet til pasienter som ønsker å bli i egen bolig så lenge som mulig. Prosjektet vil kunne gi ny kunnskap om hvordan hjemmebasert omsorg i den gamles siste levetid best kan tilrettelegges. Et overordnet mål er å forbedre samarbeidet mellom pasienter, familier og helsepersonell, blant annet gjennom familiestøtte via frivillige, undervisningsprogram og faglig praksis i behandling og omsorg. Et generelt ønske er gjennom *ICI-HomeTime* å utvikle og forbedre måter å gi behandling og omsorg til eldre som ønsker å være hjemme så lenge som mulig eller å dø hjemme. For Verdighetscenteret innebærer samarbeidet en postdoc-stilling som bl.a. har fokus på å bringe frivillighet inn i prosjektet, og som samtidig bidrar med undervisning og fagutvikling. Dermed blir både FoU og utdanningsprogrammene ved senteret styrket.

Helseminister Bent Høie åpnet Verdighetscenterets nye nasjonale utdanning Akuttmedisinsk eldreomsorg. Han la inn en veneflon, og fikk kyndig veiledning av intensivsykepleierne Silje Eikemo og Mona Stautland. Lege Gro Helen Dale til venstre.

Foto: Silje Katrine Robinson

KOMMUNEPROSJEKTER

Verdighetsenteret arbeider for å tilrettelegge for et godt samarbeid mellom kommunens helse- og omsorgstjeneste og frivillig sektor. Senteret har bidratt med spisskompetanse innen tilrettelegging av frivillig innsats i eldreomsorgen i to ulike fagutviklingsprosjekter, i kommunene Drammen [Buskerud] og Fjell [Hordaland]. Slik har vi høstet erfaring fra kommuner med ulik størrelse, geografisk plassering og organisering. Målet har vært å lage en modell for hvordan kommunal og frivillig sektor kan jobbe i fellesskap for å møte utfordringene i helse- og omsorgssektoren på en bærekraftig måte. Senteret har vært en faglig ressurs som bygger kompetanse og yter rådgivning i forbindelse med kommunenes frivillighetssatsing på de nevnte områder. Kunnskapen fra prosjektene skal dokumenteres og videreformidles nasjonalt, gjennom informasjonsmateriell, veiledere og verktøy, artikler, seminarer og utdanningsmoduler. Tanken har vært at modellen og materialet også kan være til nytte for andre kommuner som ønsker å satse på frivillighet i eldreomsorgen.

KUNST OG DEMENS

Prosjektet *Kunst og demens* har hatt som mål å utforske nye metoder og modeller for bruk av kunst på omsorgsfeltet, både for ansatte, pårørende og frivillige. Prosjektet har involvert miljøene Verdighetsenteret, VID vitenskapelige høgskole, Kompetansesenter for demens i Bergen kommune og KODE – Kunstmuseene i Bergen, samt kulturentreprenør og kunstformidler Siri Breistein. Inspirasjonen stammer fra tilrettelagte museumsomvisninger i utlandet og andre steder i Norge, ut fra ønsket om å nå hjemmeboende med demens. I prosjektperioden har et trettitalls personer med demens fått oppleve Edvard Munch-malerier i Rasmus Meyers Samlinger. Det er utviklet og evaluert et dialogbasert kunstformidlingsprogram. Prosjektet ble avsluttet med erfaringsseminar i Tårnsalen på KODE den 24. november 2016: Hvorfor er kunst og kultur viktig i demensomsorgen? Samtidig ble det også lansert et eget metodehefte, *Øyeblikkets Kunst – kunstmalerier for personer med demens*, støttet av Bergen kommune/Den kulturelle spaserstokken. I dag tilbyr KODE faste omvisninger for personer med demens én gang i måneden.

VERDIGHETSBOKEN

Boken kommer til å inneholde faglige og personlige refleksjoner omkring verdighet. Begrepet vil bli drøftet gjennom tallrike eksempler basert på Stein Husebøs erfaringer.

TO GODE NABOER

I arbeidet vektlegges også faglig partnerskap utover allianser tilknyttet FoU-prosjektene. Verdighetsenteret og Bergen Røde Kors Sykehjem er selvstendige institusjoner, men har felles lokalisering i Ellerhusens vei 35 i Sandviken. De to miljøene samarbeider om ressursgruppedeltakelse, foreleserutveksling og flere prosjekter.

Samlokaliseringen gir store utviklingsmuligheter på mange områder. Dette kan omfatte fagutvikling, hospitering og praksis, undervisningsprogram, opplæring, publikasjoner og arrangementssamarbeid.

Design i omsorg

Verdighetsenteret har i 2016 deltatt i en prosjektgruppe med Bergen Røde Kors Sykehjem og Kunst- og designhøgskolen i Bergen [fra 2017 Fakultet for Kunst, musikk og design, UiB]. Arbeidet har hatt fokus på design og omgivelsenes betydning for sårbare gamle; Helhetlige løsninger omkring skilting og fargesetting av korridorer ved utvalgte avdelinger på sykehjemmet.

Møter mellom generasjoner

Møter mellom gamle og unge kan bidra til å heve livskvaliteten for begge parter. En positiv samhandling kan få betydning for rekruttering og planlegging av fremtidig eldreomsorg. Vi ønsker å utforske utviklingsmodeller, aktiviteter og rammebetingelser for dette.

Prosjektet *Skolebarn møter gamle* er videreført i 2016, og involverer Hellen skole, BRKS og Verdighetsenteret. Senteret tilrettelegger for god dynamikk mellom sykehjemmet og skolens 6. trinn. Fredager har seks elever fordelt på to grupper besøkt to ulike avdelinger. Elevene og de gamle prater sammen, synger, spiller spill og fremfører sangleker. I tillegg deltar frivillige fra frivillighetstjenesten ved sykehjemmet under besøkene. Hovedmålsettingen er å knytte bånd mellom generasjoner. Dette skal også være et lærested for elevene. Besøkene bidrar dessuten til økt aktivitet og mer stimuli for sykehjemsbeboerne, som får være ressurspersoner på sine områder i møte med barna.

SENTERET I FELTEN

Verdighetscenterets stab bidrar med innlegg eller seminarledelse på arrangementer i inn- og utland. I Norge er en del av disse et lokalt resultat og en ringer-i-vann-effekt av våre opplæringstiltak.

I NORGE

Hvem	Hvor	Formål / målgruppe	Dato	Deltakere
Magerholm Husebø Jordheim	Oslo	Den danske ambassaden	06.01.16	30
Magerholm	Oslo	Frivillige ved Piloten Arena	13.01.16	20
Wilhelmsen	DNS Bergen	Omsorgsprisen 2015	24.01.16	405
Magerholm	Drammen	Drammen kommune, Helse- sosial og omsorg. Ny HSO plan	13.-14.01.16	1100
Magerholm	Drammen	Medlemsmøte Blindeforbundet, Buskerud	21.01.16	50
Magerholm	Drammen	Ledermøte, Konnerud	22.01.16	10
Eikemo Hillestad Jordheim	VS, Bergen	Arbeiderpartiets bystyregruppe	29.01.16	10
Magerholm	Oslo	Nasjonalt forum: Frivillighet - eldreomsorg	03.02.16	20
Hillestad Tessem	Fjell	Ledere i omsorgsavdelingen Fjell kommune	11.02.16	15
Magerholm	Drammen	Forebyggende Helseteam	11.02.16	10
Magerholm	Drammen	Nettverkssamling Livsglede for Eldre	18.02.16	40
Husebø	Flå	Omsorg ved livets slutt	07.04.16	210
Hillestad	Bergen	Frivillighetsseminar Bergen kommune	12.04.16	170
Magerholm	Oslo	Konferanse Aldring og Helse	14.04.16	80
Magerholm	Drammen	Introduksjonskurs for frivillige	20.4.16	60
Husebø	Hamar	Sykepleiere	03.05.16	180
Tessem	Fjell	Elderrådet og Rådet for personer med nedsatt funksjonsevne	23.05.16	20

Magerholm	Gardermoen	Konferanse, Jobb Aktiv	25.05.16	90
Magerholm	Oslo	Nettverkssamling frivillighet, sykehjemsetaten i Oslo	26.05.16	30
Tessem	Fjell	Hovedtillitsvalgte, hovedverneombud, plasstillitsvalgte	08.06.16	20
Hillestad Husebø Jordheim Lea	Bergen	Die Deutsche Stiftung Patientenschutz	27.-28.06.16	25
Husebø	Gjøvik sykehus	Omsorg ved livets slutt	31.08.16	80
Dale Eikemo	Balsfjord	Omsorg ved livets slutt/ Medlemmer av Fagforbundet	06.09.16	30
Wilhelmsen	Åsane vg. skole	Helsefagarbeiderutdanningen	13.09.16	80
Wilhelmsen	Bergen Kino	En dag for verdighet	14.09.16	485
Husebø	Røros	Omsorg ved livets slutt	15.09.16	140
Husebø	Kongsberg	Omsorg ved livets slutt	21.09.16	310
Magerholm	Drammen	Virksomhetsledermøte	10.10.16	15
Hillestad	Mosjøen	Termiks 20-års-jubileumskonferanse	13.10.16	130
Hillestad Jordheim Wilhelmsen	Oslo	Dialogseminar om samarbeid mellom frivillige og ansatte	02.11.16	75
Lea Wilhelmsen	Bergen, KODE	Seminar, Kunst og demens	24.11.16	120
Magerholm	Drammen	Introduksjonskurs for frivillige	02.12.16	40

I UTLANDET:

Hvem	Hvor	Formål / målgruppe	Dato	Deltakere
Husebø	Leipzig [D]	Palliativ kongress, leger	21.01.16	300
Husebø	Aachen [D]	Seminar, leger	12.-14.02.16	25
Husebø	Salzburg [AUT]	Goldegg, kongress	26-28.05.16	750
Husebø	Mainz [D]	Konferanse, univ., leger	15.06.16	270
Husebø	Bremen [D]	Kongress, univ., helsepersonale	03.09.16	500
Husebø	Dresden [D]	Seminar, leger	07.-09.10.16	25
Husebø	Bielefeld [D]	Universitetet, helsepersonale	06.11.16	300

III.OPINIONSDANNELSE

Verdighetsenteret ønsker å skape debatt om verdighet for sårbare gamle. Samfunnet trenger å bli minnet om dem som lett blir glemt. Senterets arrangementer, samarbeidsprosjekter og utspill i media skal bidra til den offentlige samtale gjennom formidling av kunnskap. Dette kan i sin tur kan stimulere til bedre omsorg.

EN DAG FOR VERDIGHET

Onsdag 14. september 2016, KP1 Bergen Kino. Arrangørgruppe: Verdighetsenteret, i samarbeid med Bergen internasjonale filmfestival (BIFF), Bergen kommune – byrådsavdeling for helse og omsorg, Bergen Kino, Bergen Røde Kors – besøkstjenesten, Kunst- og designhøgskolen i Bergen, Åsane videregående skole – helsefagarbeiderutdanningen. Visning av dokumentarfilmen *Til Månen med bestefar* og samtale med forfatter Bente Bratlund og filmregissør David Alræk. Bestefaren Kaare [87], har alltid inspirert ham med sine vågale eventyr, morsomme påfunn og fabelaktige oppfinnelser. Men når Kaare får diagnosen demens, frykter David at minnene om livet deres sammen vil forsvinne. Filmen tar oss med på en reise gjennom to liv og tre generasjoner, og treffer oss med sitt varme perspektiv og fokus på muligheter. 485 publikummere i byens største kinosal. Skoleopplegg i forkant.

OMSORGSPRISEN 2016

Omsorgsprisen ble opprettet i 2001 for å fremheve den enestående innsats mange gjør for at gamle eller andre hjelpetrequende og utsatte grupper skal ha et godt liv. Prisen tildeles en medarbeider, frivillig, pårørende, institusjon eller prosjekt som har vist fremragende omsorg. Prisene for 2016 ble delt ut under en festforestilling på Den Nationale Scene søndag 22. januar 2017. Publikum i en fullsatt sal gav vinnerne fortjent hyllest til førsteprisvinner Oddvin Heimvik, omsorgsperson og idealist fra Utåker i Kvinnherad. Andreprisene gikk til Hjartebanken ved Arna helseheim og Slettebakken menighets eldresenter og aldershjem for stor kreativitet innen aktiviteter og tilbud. Byrådsleder Harald Schjelderup delte ut prisene, senterets daglige leder Odd Jordheim var kveldens konferansier, mens det faglige innlegget ble holdt av Stein Husebø. Gjennomgangsfigurer på scenen var sangentertainer André Søfteland, cellist Katrine Pedersen, brassmusikere fra BFUng, musikalsk ansvarlig Helge Lilletvedt og DNS-skuespillerne Bjørn Willberg Andersen, Sissel Ingri tank-Nielsen og Sverre Røssummoen.

Omsorgsprisen er et samarbeid mellom GC Rieber Fondene og Verdighetsenteret.

DIALOGSEMINAR: SAMHANDLING FRIVILLIGES INNSATS – ANSATTES ARBEID

På hvilken måte kan frivillige og ansatte i omsorgssektoren samarbeide best mulig i fremtiden?

Et helt spesielt dialogseminar gikk 2. november 2016 av stabelen i Oslo, i regi av arrangørene av den nasjonale *Verdighetskonferansen – Kreativ Omsorg 2017*. De som står bak konferansen er Fagforbundet, Helsedirektoratet, Pensjonistforbundet, Landsforeningen for hjerte- og lungesyke og Nasjonalforeningen for folkehelsen, i tillegg til Verdighetsenteret. Dialogseminaret samlet et syttitalls inviterte representanter for det offentlige, ansatte, frivillige og ulike kompetansemiljøer. Korte innledninger ble fulgt av kreative gruppeprosesser under ledelse av kaospilot Silje Grastveit. Dokumentasjonen fra gruppearbeidet danner basis for en sentral programsesjon under vårens flerfaglige møteplass i Bergen i april 2017.

PUBLIKASJONER

Kapittel i bok:

Hillestad, Eirin: Opplæring av frivillige og frivillighetskoordinatorer. I: Jensen, L.H. red. *Frivillighet i omsorgssektoren*. Tønsberg: Forlaget Aldring og helse, s. 111–121.

G.H.Dale, S.B.Husebø, E.Lea, S.C. Wilhelmsen, i Lea, Eli og Breistein, Siri [red]; *Øyeblikkets kunst*, Metodehefte i kunstformidling for personer med demens, Bergen 2016.

POSTERS

J. Tessem, E. Hillestad, E. Lea, O. Jordheim, S. Husebø:

Volunteer Coordinators in Elderly Care. 21st International Congress on Palliative Care, Montréal 2016.

Husebø, Stein, *The concepts of Pain, Suffering and Dignity*. 21st International Congress on Palliative Care, Montréal 2016.

O. Jordheim, S. Wilhelmsen, J. Tessem, G. H. Dale, S. B. Husebø: *Knowledge and competence – a key for the elderly care*. 21st International Congress on Palliative Care, Montréal 2016.

G. H. Dale, E. Lea, S. B. Eikemo, S. A. Lien, S. B. Husebø: *Teaching and implementation: «End of life care»*. 21st International Congress on Palliative Care, Montréal 2016.

*Den årlige Omsorgsprisen er et samarbeid mellom GC Rieber Fondene og Verdighetsenteret, og tildeles en medarbeider, frivillig, pårørende, institusjon eller prosjekt som de siste årene har vist fremragende omsorg. Vinner av 2016-prisen var Oddvin Heimvik – pensjonist, omsorgsperson og idealist. T.v. konferansier og daglig leder ved senteret, Odd Jordheim under utdelingen på Den Nationale Scene.
Foto: Thor Brødreskift*

IV. ORGANISASJON

Verdighetsenteret er i stadig utvikling i et tverrfaglig miljø.

Det er ved årsskiftet 2016 fjorten ansatte ved stiftelsens kontorer i Bergen Røde Kors Sykehjem og to ved VID vitenskapelige høyskole i Oslo.

MEDARBEIDERE GJENNOM 2016

Odd Jordheim

Daglig leder

Stein Husebø

Faglig leder

Kristine Askvik

Medierådgiver (50% stilling)

Frøydís Bruvik

Post-doc – ICI-HomeTime

Gro Helen Dale

Fagutvikler

Barbro Danielsen

Administrasjonsleder

Silje B. Eikemo

Leder – helseutdanning

Olaug Finsrud

Fagkonsulent – Omsorg ved livets slutt (vikariat, fra 1. august)

Eirin Hillestad

Leder – Kompetanseutvikling innen frivillighet

Hanne Jones

Fagkonsulent – Avd. for Kompetanseutvikling innen frivillighet

Eli Lea

Fagutvikler (permisjon fra 1. november)

Siw-Anita Lien

Fagkonsulent – Omsorg ved livets slutt (permisjon fra 1. september)

Beate Magerholm

Rådgiver – Avd. for kompetanseutvikling innen frivillighet

Mona Stautland

Utdanningsleder – Akuttmedisinsk eldreomsorg

Julie Tessem

Rådgiver – frivillighet, kultur, omsorg, Avd. for kompetanseutvikling innen frivillighet

Sverre Chr. Wilhelmsen

Brobygger – arrangementer, opinionsdannelse

ÅRSRAPPORT 2016

Verdighetsenteret – Omsorg for gamle

Ellerhusens vei 35,

5043 Bergen

www.verdighetsenteret.no

Ansvarlig utgiver: Odd Jordheim

Redaksjonen avsluttet april 2017

Grafisk utforming: Huus Design

Trykk: Bodoni AS

Opplag: 400

Foto bakside: Silje Katrine Robinson

Verdighetsenteret
OMSORG FOR GAMLE

